

Dramatyczny obraz egzystencji człowieka w sonetach Mikołaja Sępa Szarzyńskiego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja TED](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Sonet V: O nietrwałej miłości rzeczy świata tego*, [w:] Mikołaj Sęp-Szarzyński, *Antologia polskiej poezji metafizycznej epoki baroku. Od Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego do Stanisława Herakliusza Lubomirskiego*, oprac. K. Mrowcewicz, Warszawa 1993, s. 51-52.
- Źródło: *Sonet II: Na one słowa Jopowe: Homo natus de muliere, brevis vivens tempore etc.*, [w:] Mikołaj Sęp-Szarzyński, *Antologia polskiej poezji metafizycznej epoki baroku. Od Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego do Stanisława Herakliusza Lubomirskiego*, oprac. K. Mrowcewicz, Warszawa 1993, s. 50.
- Źródło: *Sonet I: O krótkości i niepewności na świecie żywota człowieczego*, [w:] Mikołaj Sęp-Szarzyński, *Antologia polskiej poezji metafizycznej epoki baroku. Od*

Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego do Stanisława Herakliusza Lubomirskiego, oprac. K. Mrowcewicz, Warszawa 1993, s. 49.

- Źródło: Barbara Otwinowska, *Manieryzm*, [w:] *Słownik literatury staropolskiej (Średniowiecze – renesans – barok)*, red. T. Michałowska, Wrocław 1990, s. 450.

Dramatyczny obraz egzystencji człowieka w sonetach Mikołaja Sępa Szarzyńskiego

Źródło: Andreas Neumann-Nochten, *Hiob - wołam do ciebie z głębin*, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Mikołaj Sęp Szarzyński postrzegał życie jako ciągłe zmaganie się z grzechem, uleganie szatanowi, światu i ciału. Z drugiej strony w wierszach często odwoływał się do Boga jako tego, który jest większy od swych przeciwników. Człowiek jest uczestnikiem walki między potężnymi siłami. Mimo że wie, kogo i co powinien wybrać, codziennie musi podejmować trud pokonywania pokus. Sytuację człowieka w poezji autora *Rytmów, abo Wierszy polskich* można więc nazwać dramatyczną.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz relację między Bogiem i człowiekiem przedstawioną w trzech sonetach Mikołaja Sępa Szarzyńskiego.
- Dokonasz analizy sonetów Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, aby ustalić, na czym polega dramatyzm ludzkiego życia na ziemi.
- Na podstawie wykładu zredagujesz notatkę na temat miejsca człowieka we wszechświecie.

Przeczytaj

Renesansowy optymizm

Życie Mikołaja Sępa Szarzyńskiego przypada na drugą połowę XVI wieku (ok. 1550–1581), czyli na zmierzch epoki renesansu. Schyłkowa atmosfera w [potrydenckiej](#) Europie musiała wpłynąć także na twórczość poety, dlatego ukazany w wierszach obraz ludzkiej egzystencji jest tak dramatyczny.

W początkach odrodzenia dominowały inne postawy niż te, które można dostrzec w sonetach i pieśniach autora *Rytmów, abo Wierszy polskich* (wyd. 1601). Na przełomie XV i XVI w. wśród postaw wobec świata kluczowy był humanistyczny [antropocentryzm](#), propagujący harmonijną wizję człowieka żyjącego zgodnie z naturą i mającego poczucie swej wyjątkowości pośród innych istot żywych. Jednym z najważniejszych pojęć w filozofii wczesnego renesansu była *dignitas hominis*, czyli godność ludzka, u której źródeł leży wolna wola przynależąca tylko aniołom i ludziom.

Lucas Cranach Starszy, *Złoty wiek*, 1530

Źródło: domena publiczna.

Europa w czasach Mikołaja Sępa Szarzyńskiego

Już w pierwszej połowie XVI w. okazało się, że marzenia humanistów nie są łatwe do zrealizowania. Barbara Otwinowska pisze:

” Barbara Otwinowska

Manieryzm

Optymizm renesansu został naruszony przez wiele czynników. Mimo proklamowanych przez humanistów ideałów wolności, tolerancji, pokoju, poszanowania dóbr kultury – świat europejski doznał wstrząsających, przeczących tym wartościom przeżyć. Wojny, turecka i włoska, zniszczyły skarby kultury, nawet te, które znajdowały się w samym centrum jej renesansowego rozkwitu – w Rzymie [...]. Duża część Europy Wschodniej dostała się w ręce Turków, zagrażających także krajom Europy Środkowej. Włochy stały się igraszką wielkich mocarstw, [...] mimo wielkich odkrywczych wypraw morskich Hiszpania ujrzała swą armadę rozbitą w starciu z nową potęgą angielską. Ruchy religijne wywołały wojnę chłopską w Niemczech i haniebną noc św. Bartłomieja we Francji [...]. Napływ amerykańskiego złota spowodował w rezultacie inflację i kryzys ekonomiczny, upadek wielu potężnych [...] banków, a w licznych krajach zachwianie pozycji mieszczaństwa [...]. Szerzyły się nastroje niepokoju i zagrożenia. Stan ten wzmagaly przemiany dokonujące się w sferze ideologii. Wyraziły się najdobitniej w relatywizmie moralnym Machiavellego oraz protestanckiej nauce o przeznaczeniu. [...] Zjawiska te wytworzyły w rezultacie specyficzną dla okresów kryzysu psychologię zbiorową i indywidualną, która wyrażała się w określonych formach twórczości naukowej, artystycznej i literackiej.

Źródło: Barbara Otwinowska, *Manieryzm*, [w:] *Słownik literatury staropolskiej (Średniowiecze – renesans – barok)*, red. T. Michałowska, Wrocław 1990, s. 450.

Ponadczasowość egzystencjalnego dramatu człowieka

Mikołaj Sęp Szarzyński postrzegał egzystencję człowieka jako dramatyczną nie tylko z powodów, które wiązały się z XVI-wieczną rzeczywistością. Dramat wynikał według niego z faktu, że natura ludzka jest skażona grzechem pierworodnym, który przyczynił się do utraty przez ludzi wewnętrznej harmonii.

Jan Brueghel Starszy, Peter Paul Rubens, *Ogród Eden z upadkiem człowieka (Raj i grzech pierworodny)*, ok. 1615 r.

Źródło: domena publiczna.

Dla większości humanistów wolna wola była powodem do przekonania o nadzwyczajnej wartości ludzkiej istoty, jednak w opinii Sępa Szarzyńskiego to właśnie wola stawała się źródłem wszelkiego nieszczęścia. Przyczyna dramatu tkwi w antynomii między duszą a ciałem. Zgodnie z wielowiekową tradycją, obecną w teologii chrześcijańskiej, ale również w filozofii platońskiej, dualizm traktowano jako podstawową cechę człowieka. W tej koncepcji dusza została uwięziona w ciele, natomiast zmysły przyczyniały się do błędnego wykorzystywania woli. Według Sępa Szarzyńskiego nawet ofiara złożona przez Jezusa nie zmieniła ludzkiej natury, wciąż ulegającej pokusie. Pesymizm nie oznaczał jednak zgody na poddanie się działaniu diabła kuszącego człowieka do grzechu. Sposobem na pokonanie bezsilności było przede wszystkim uświadomienie sobie, że świat materialny, doświadczany za pomocą zmysłów, oferuje człowiekowi złudne wartości. To przekonanie z kolei wskazywało na konieczność indywidualnej aktywności i wzięcia odpowiedzialności za własne decyzje.

Mikołaj Sęp Szarzyński nie wykluczał, że człowiek może pokonać pokusy, jeśli podporządkuje się woli Boga, ale podkreślał siłę trzech przeciwników, z którymi muszą mierzyć się ludzie: szatana, świata i ciała.

Słownik

antropocentryzm

(gr. *ánthrōpos* – człowiek + *kēntron*, łac. *centrum* – środek) – pogląd, zgodnie z którym człowiek jest ośrodkiem i celem świata, a wszystko w przyrodzie dzieje się ze względu na niego

antynomia

(gr. *antinomia* – sprzeczność praw) – paradoks, sprzeczność

dualizm

(łac. *dualis* – podwójny) – dwoistość, współwystępowanie materii i ducha

sonet

(łac. *sonare* – wydawanie dźwięku, brzmienie, dźwięczenie, wł. *sonnetto*) – gatunek liryczny, który zrodził się we Włoszech ok. XIII wieku, o tematyce salonowo-erotycznej (Petrarka) lub refleksyjno-filozoficznej (Sęp Szarzyński). Sonet składa się z 14 wersów podzielonych na zwrotki (4-4-3-3 lub 4-4-4-2). Dwie zwrotki czterowersowe mają charakter opisowy, a dwie zwrotki trzywersowe – charakter refleksyjny. W zależności od układu rymów wyróżnia się sonet włoski (abba abba cdd cdc lub cdc dcd) i francuski (abba abba cdc dee). Kunsztowna kompozycja sonetów wiąże się z wykorzystaniem środków stylistycznych: wymyślnych powtórzeń, gradacji, paralelizmów, metafor

transcendencja

(łac. *transcendens* – przekraczający) – istnienie bytu absolutnego poza rzeczywistością poznającego; istnienie Boga poza światem, który przez tego Boga został stworzony

Prezentacja TED

Polecenie 1

Wysłuchaj wykładów, a następnie odpowiedz na dwa pytania:

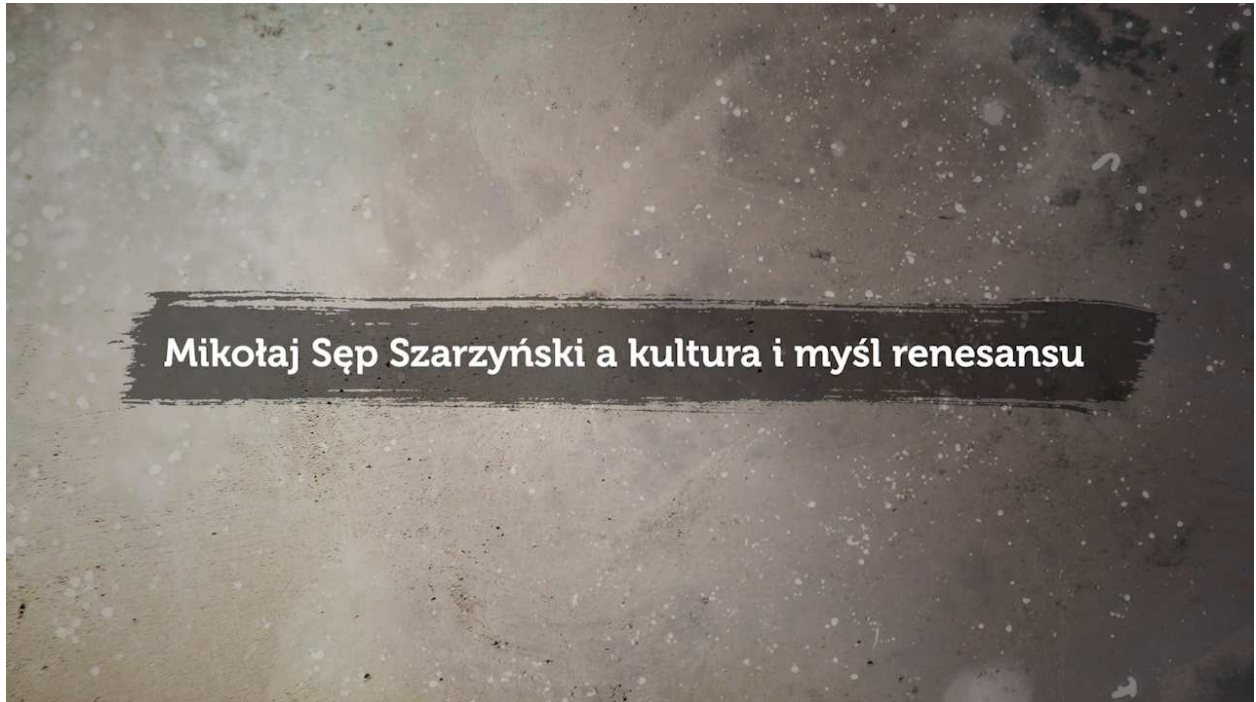
- 1) Jak w Biblii, teologii chrześcijańskiej i filozofii przedstawiano konsekwencje posiadania przez człowieka wolnej woli?
- 2) Jaką rolę, według tych źródeł, człowiek odgrywa we wszechświecie?

W swojej notatce uwzględnij uwagi z drugiego wykładu dotyczące interpretacji *Pieśni II: O rządzie bożym na świecie* autorstwa Mikołaja Sępa Szarzyńskiego.

Polecenie 2

Jak rozumiano wolność człowieka w antyku, a jak w czasach Sępa Szarzyńskiego? Jak wolność rozumiana jest dzisiaj? Zapisz odpowiedź w kilku zdaniach.

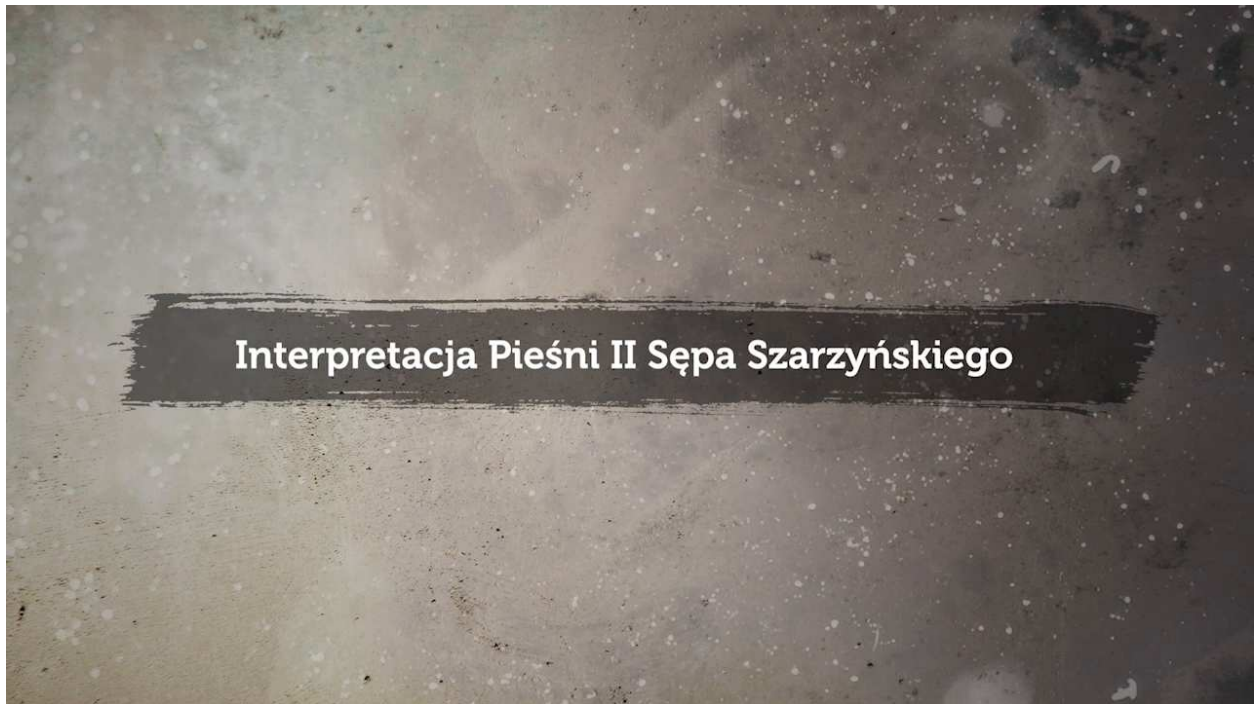
Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D4nd1oBmN>

Film nawiązujący do treści materiału pod tytułem Mikołaj Sęp Szarzyński a kultura i myśl renesansu.

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D4nd1oBmN>

Film nawiązujący do treści materiału pod tytułem Interpretacja Pieśni II Sępa Szarzyńskiego.

Słownik

manieryzm

(fr. *maniérisme* < *manière* – sposób) – styl w sztuce i literaturze europejskiej rozwijający się w okresie przejściowym pomiędzy renesansem a barokiem; ideałem literatury i sztuki manierystycznej stał się koncept, pojmowany zarówno jako ukryty zamysł utworu, jak i jego dekoracyjne tworzywo; typowe cechy manieryzmu to dążenie do doskonałości formalnej i technicznej, a także wysubtelnienie, wyrafinowanie

Sprawdź się

” *Sonet I: O krótkości i niepewności na świecie żywota człowieka*

[Echej](#), jak [gwałtem obrotne obłoki](#)
i [Tytan](#) prędkie lotne czasy pędzą,
a [chciwa może odciąć rozkosz nędzą](#)
śmierć – tuż za nami spore czyni kroki.

A ja, co dalej, lepiej cień głęboki
błądów mych widzę, które [gęsto jedzą](#)
[strwożone serce ustawiczną nędzą](#),
i z płaczem ganię młodości mej skoki.

O moc o rozkosz o skarby [pilności](#),
[choćby nie darmo były](#), przedsię szkodzą,
bo naszą [chciwość](#) od swej szczęśliwości
[własnej](#) (co Bogiem zowiemy) odwodzą

niestałe dobra. O stokroć szczęśliwy,
który tych cieniów w czas zna kształt prawdziwy.

Źródło: *Sonet I: O krótkości i niepewności na świecie żywota człowieka*, [w:] Mikołaj Sęp-Szarzyński, *Antologia polskiej poezji metafizycznej epoki baroku. Od Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego do Stanisława Herakliusza Lubomirskiego*, oprac. K. Mrowcewicz, Warszawa 1993, s. 49.

” *Sonet II: Na one słowa Jopowe: Homo natus de muliere, brevis vivens tempore etc.*

Z wstydem poczęty człowiek, urodzony
z boleścią, krótko tu na świecie żywie,

i to [odmiennie](#), nędznie, bojaźliwie,
ginie, od Słońca jak cień opuszczony.

I od takiego, Boże nieskończony,
(w sobie chwalebnie i w sobie szczęśliwie
sam przez się żyjąc) żądasz [jakmiarz](#) chciwie
być miłowany i chcesz być chwalony?

Dziwne są Twego miłosierdzia sprawy:
tym się [Cherubim – przepaść rozumności](#) –
dziwi zdumiała i stąd pała prawy
[płomień – Serafim](#) w szczęśliwej miłości.

O Święty Panie, daj, niech i my mamy
to, co mieć każesz, i tobie oddamy.

Źródło: *Sonet II: Na one słowa Jopowe: Homo natus de muliere, brevi vivens tempore etc.*, [w:] Mikołaj Sęp-Szarzyński, *Antologia polskiej poezji metafizycznej epoki baroku. Od Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego do Stanisława Herakliusza Lubomirskiego*, oprac. K. Mrowcewicz, Warszawa 1993, s. 50.

” ***Sonet V: O nietrwalej miłości rzeczy świata tego***

I nie miłować ciężko, i miłować
nędzna pociecha, gdy żądzą zwiedzione
myśli [cukrują](#) nazbyt rzeczy one,
które [i mienić, i muszą się psować](#).

Komu tak będzie [dostatkiem](#) smakować
złoto, [scepter](#), sława, rozkosz i stworzone
piękne oblicze, by tym nasycone
i mógł mieć serce, i [trwóg się warować](#)?

Miłość jest własny bieg bycia naszego,
ale z żywiołów utworzone ciało –
to chwaląc, co zna początku równego –
zawodzi duszę, której wszystko mało,

gdy Ciebie, wiecznej i prawej piękności
samej nie widzi – celu swej miłości.

Źródło: *Sonet V: O nietrwalej miłości rzeczy świata tego*, [w:] Mikołaj Sęp-Szarzyński, *Antologia polskiej poezji metafizycznej epoki baroku. Od Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego do Stanisława Herakliusza Lubomirskiego*, oprac. K. Mrowcewicz, Warszawa 1993, s. 51–52.

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Podmiot liryczny w sonetach Mikołaja Sępa Szarzyńskiego ujawnia swoją obecność. Określ, w czym imieniu się wypowiada. Odpowiedź uzasadnij.

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

W jakim celu Bóg stworzył człowieka? Aby to wytłumaczyć, zinterpretuj ostatnią zwrotkę *Sonetu II: Na one słowa Jopowe: Homo natus de muliere, brevi vivens tempore etc.*

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

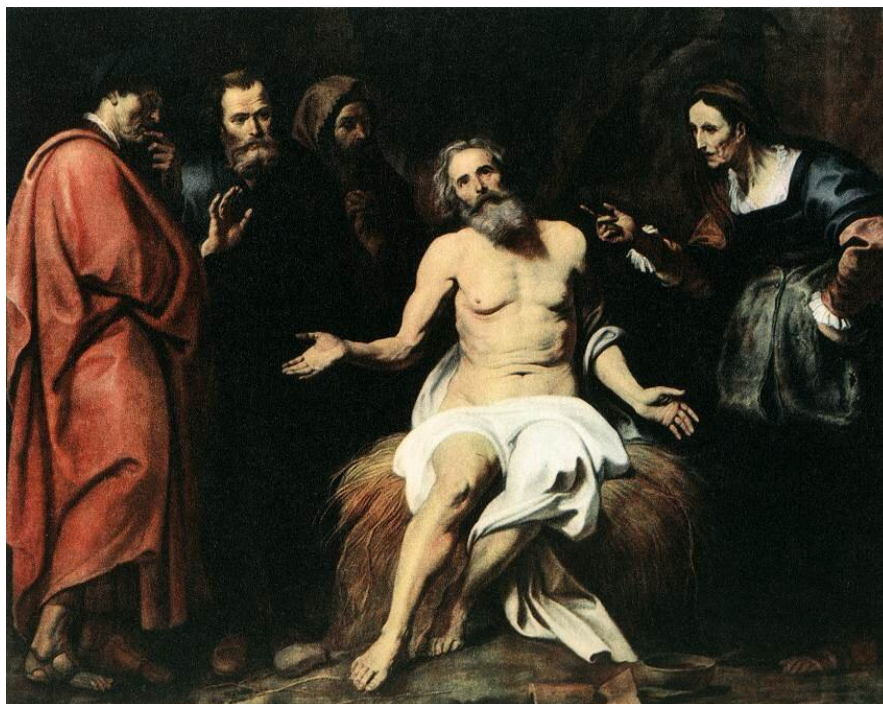

Na podstawie trzech sonetów wyjaśnij, jakie jest według Mikołaja Sępa Szarzyńskiego prawdziwe przeznaczenie człowieka.

Ćwiczenie 8

Obraz XVII-wiecznego malarza flamandzkiego przedstawia Hioba w otoczeniu żony i trzech przyjaciół. Przypomnij sobie biblijną historię Hioba. Napisz krótki dialog między nim a jedną z pozostałych postaci. W dialogu użyj cytatów z utworów Mikołaja Sępa Szarzyńskiego.

Gerard Seghers, *Cierpiący Hiob*

Źródło: dostępny w internecie: Wikimedia Commons.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Dramatyczny obraz egzystencji człowieka w sonetach Mikołaja Sępa Szarzyńskiego

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

Lektura obowiązkowa

13) wybrane wiersze następujących poetów: Daniel Naborowski, Jan Andrzej Morsztyn, Mikołaj Sęp-Szarzyński;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

- charakteryzuje relacje między Bogiem a człowiekiem na podstawie wybranych sonetów Mikołaja Sępa Szarzyńskiego;
- wskazuje różnice między obecnym a dawnym postrzeganiem pojęcia *wolność człowieka*;
- wyjaśnia, jakie jest – według Mikołaja Sępa Szarzyńskiego – prawdziwe przeznaczenie człowieka.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- przykład intersemiotyczny.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;

- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Dramatyczny obraz egzystencji człowieka w sonetach Mikołaja Sępa Szarzyńskiego”. Uczniowie powinni się zapoznać z utworem poetyckim zawartym w lekcji: *Sonet I: O krótkości i niepewności na świecie żywota człowieka*. Przygotowują się do jego omówienia, szukając informacji na temat kontekstu. Wybrane osoby mogą zebrać potrzebne wiadomości do wstępnego rozpoznania tekstu. Będą pełniły rolę ekspertów.
2. **Przekład intersemiotyczny.** Wybrany uczeń przygotowuje przykład jednego dzieła sztuki, które koresponduje z tekstem poetyckim w e-materiale: *Sonet II: Na one słowa Jopowe: Homo natus de muliere, brevi vivens tempore etc.*, wraz z uzasadnieniem. W swojej wypowiedzi powinien zwrócić uwagę na elementy przekładu intertekstualnego oraz zastosować pojęcia właściwe do omawiania tekstu literackiego oraz plastycznego.
3. Wybrana osoba przygotowuje się do recytacji utworu: *Sonet V: O nietrwalej miłości rzeczy świata tego*.

Faza wprowadzająca:

1. Wyświetlenie na tablicy tematu i celów zajęć oraz wspólne z uczniami ustalenie kryteriów sukcesu.
2. Nauczyciel weryfikuje przygotowanie uczniów do lekcji, sprawdza, kto wykonał zadane ćwiczenie. Wybrany uczeń rozpoczyna wstępną dyskusję wokół tematu lekcji, przedstawiając i uzasadniając swoje stanowisko.

Faza realizacyjna:

1. Odczytanie tekstu literackiego z elementami interpretacji aktorskiej.

Wybrana przed lekcją osoba prezentuje recytację utworu: *Sonet V: O nietrwalej miłości rzeczy świata tego*. Po uczniowskiej prezentacji pozostała część klasy przedstawia swoje spostrzeżenia i refleksje dotyczące utworu oraz prezentacji. Uczniowie zapisują wnioski w formie notatki.

2. Kształcenie postrzegania historii literatury i dziejów kultury jako procesu. Nauczyciel, nawiązując do zadania przed lekcją, zadaje uczniom pytania:

– Jaki był światopogląd ludzi epoki, w której powstały sonety Sępa Szarzyńskiego?

– Do jakiego nurtu literackiego należy utwór? Co o tym świadczy?

3. Praca z multimedium. Nauczyciel czyta polecenie: Wysłuchaj prezentacji wyjaśniającej, jak w Biblii, teologii chrześcijańskiej i filozofii przedstawiano konsekwencje posiadania przez człowieka wolnej woli. Zrób na ten temat notatkę, uwzględniając w niej uwagi, które dotyczą interpretacji *Pieśni II: O rządzie bożym na świecie autorstwa Mikołaja Sępa Szarzyńskiego* z sekcji „Prezentacja TED” i prosi uczniów, aby zapoznali się z treścią multimedium i wykonali ćwiczenie w parach. Następnie wybrana osoba prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do niej. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia ją, udziela też uczniom informacji zwrotnej.

4. Utrwalanie wiedzy i umiejętności. Uczniowie w parach rozwiązują ćwiczenia zawarte w sekcji „Sprawdź się”. Następnie, aby uzasadnić poprawność rozwiązań, omawiają je w większych grupach, przygotowując spójną argumentację, którą zaprezentują na forum klasy.

5. Uczniowie zostają podzieleni na 3 grupy. Każdy zespół rozwiązuje wszystkie ćwiczenia zawarte w sekcji „Sprawdź się” związane z sonetami Mikołaja Sępa Szarzyńskiego. Następnie, aby uzasadnić poprawność rozwiązań, przedstawiciele grup omawiają je na forum klasy.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel ponownie odczytuje temat lekcji i inicjuje krótką rozmowę na temat kryteriów sukcesu. Zadaje również pytania podsumowujące i prosi wybranych uczniów o odpowiedzi.

- *Jaki obraz człowieka wyłania się z przeczytanych sonetów Mikołaja Sępa Szarzyńskiego?*
- *Jakie relacje między Bogiem a człowiekiem ukazują w sonetach Mikołaj Sęp Szarzyński?*

Materiały pomocnicze:

- E. Miodońska-Brookes, A. Kulawik, M. Tatara, *Zarys poetyki*, Warszawa 1974.
- Bożena Chrzastowska, *Autor - dzieło - poetyka. Problemy interpretacji w szkole*, w: *Metodyka literatury*, tom 2, wybór i oprac. J. Pachecka, A. Piątkowska, K. Sałkiewicz, Warszawa 2002.
- Czesław Hernas, *Literatura baroku*, Warszawa 1999.
- Jan Błoński, *Mikołaj Sęp Szarzyński a początki polskiego baroku*, Kraków 2001.

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Prezentacja TED” do podsumowania lekcji.